

1720, 1 268
DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA 34

DE

IURE

DECIMARVM,

QVAM

INDVLTV ILLVSTRIS JCTORVM
ORDINIS

ALMÆ ET PERANTIQVÆ ELECTORALIS VNIVERSITA-
TIS ERFORDIENSIS

PRO LICENTIA

SVMMOS IN VTROQVE IURE HONORES ET
PRIVILEGIA DOCTORALIA

RITE CAPESSENDI,

DIE XXI. MARTII ANNO MDCCXX.

IN AVDITORIO MAJORI

HORIS CONSVETIS DEFENDET.

CONRADVS FERDINANDVS
HAAS, Frideslariensis,

ERFORDIÆ,

TYPIS JOH. HENRICI GROSCHII, ACAD. TYPOGR.

VIRIS
PLVRIMVM REVERENDIS
PERILLVSTRIBVS ac PRÆNOBILIBVS
DOMINIS
DOMINIS
DECANO,
SCHOLASTICO,
CANTORI, SENIORI
Cæterisque
CAPITVLARIBVS
Nec non
DOMICELLARIBVS
Insignis Ecclesiæ Collegiatæ Divi Petri Apo-
stoli Frideslarie
PATRONIS SVIS ac DOMINIS
perquam Gratiōsis.

269
PLVRIMVM REVERENDI, id est
PERILLVSTRES ac PRÆNOBILES
DOMINI DOM. FAVTORES, PATRONI
PER QVAM GRATIOSI

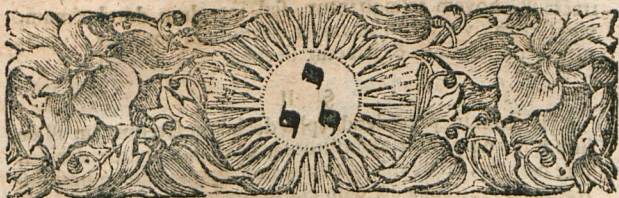
DAtemini VIRI plurimum REVERENDI Dil-
fertationem hanc Inauguralem de Jure De-
cimarum inscriptam VESTRIS sub auspiciis
prodire. Credidi enim in arenam literariam
descensus & à regulis civilitatis multum me aber-
raturum, nisi in accepti beneficii ac officii recognitio-
nem VESTRA Thesibus meis NOMINA præfigerem, &
sanè futurum, ut in prima juris gentium principia,
quod, unde hostium graviore timentur insultus ac
imperus, eò defensionem omnem ut plurimum susci-
piendam dicitat, graviter impingerem, præsentem
ubi materiam de Decimis, quibus utpote non in unius
modò sed variorum Principum territoriis locupletes,
iisque

205
iisque sic latè diffusis multis sæpè processibus impli-
camini, quatentenus tractandam minimè suscepissem.
Accipite igitur, *VIRI plurimum REVERENDI*, hasce pa-
gellas quales quales gratitudinis debitæ ac præparatori-
as futuræ à me, ut spero, rerum Vestrarum ac jurium de-
fensionis notas. Quibus *VOBIS* me totum devoveo,
dico & confesco, qui sum

*PLVRIMVM REVERENDARVM
PERILLVSTRIVM ac PRÆNOBILIVM
DOMINATIONVM VESTRARVM*

Obsequentissimus Servus

CONRADVS FERDINANDVS
HAAS.

CAPUT I.

De Decimis in Genere.

§. I.

Ro Dissertatione Inaugurali sollicitus de quadam materia ; cujus notitia æque utilis mihi ac necessaria esset , præ cæteris hanc de Decimis , non obstante , quod plurimi , quos BESOLD. in suo *Theaur. Pract.* sub verbo *Zehend* pro parte recenset , de iis plenius scripserint , ex dicta ratione eligendam ac breviter tractandam fore existimavi. Est

autem Decima in genere cujuslibet rei Decima pars , quæ aut Principibus aut Ecclesiæ Ministris solvitur , in specialiori significatu , & prout hic sumitur : est Decima seu quota pars bonorum omnium mobilium *C. non est. 22. de Decim.* & fructuum licitè quasitorum *C. transmissa 23. de Decim.* jure humano pontificio sub lege evangelica instituta *COVARR. Var. resol. lib. 1. Tom. 2. Cap. 17. n. 4.* Ministris Ecclesiæ debita & quot annis perfolvenda. *DESSEL. in suis Erom. jur. Can. tit. de Decim.* quæ quota tamen non semper decimam partem , ita ut de-

A 2

tractâ

tractâ illâ novem relinquuntur, sed interdum duodecimam, vigesimam, vel aliam quamvis portionem continet, vocaturque nihilominus & habetur decima.

§. II.

Dictum in præcedendi §pho decimam seu quotam illam jure humano pontificio institutam esse, non igitur debetur jure naturæ, cum ratio naturalis non magis dicter ministrantibus spiritualia dandam esse decimam partem, quàm nonam, octavam vel quartam. Nec lege veteris testamenti, siquidem præcepta veteris legis inter quæ & illud de solvendis decimis, sive ad ceremonialia, sive judicialia id quispiam reulerit, in totum per legem gratiæ sublata sunt, & licet post Evangelicæ legis promulgationem iterum ab homine statuantur, non servantur tamen ex veteri lege, sed quia noviter lege humanâ constituta sunt. Et denique sub lege Evangelicæ ea solum lege Divinâ tenemur servare, quæ à CHRISTO & per ejus Apostolos nobis præcepta sunt juxta illud MATTHÆI ult. dicentis: *Docentes eos servare omnia, quacunque mandavi vobis*; sed de solvendis Decimis nec in Evangelii. nec apud Apostolos visum est Præceptum: Igitur nec lege Divinâ Evangelicâ tenemur decimas solvere.

§. III.

Concludendum itaque primò decimas, quantum ad quotam, jure ut dictum, Pontificio iustitutas fuisse sub lege Evangelicæ, & ex eo jure oriri obligationem ad imitationem veteris Divinæ legis VALLENS. in *Paratis, ad Jus Can. tit. de Decim.* Secundò Decimas, pro ut alimenta & congrua sunt Clericorum sustentatio jure naturali & Divino legis Evangelicæ Ecclesiarum ministris, cum hi circa spiritualium administrationem animarum fidelium curam exerçant, & pro plebe Christiana sacrificia offerentes Summo DEO preces effundant, esse solvendas; *digni enim sunt mercede sua* veluti legitime operantes. MATH. C. 10. LUC, 10.

§. IV.

§. IV.

Dividi autem solent Decimæ in spirituales & temporales. Illæ sunt , quæ proveniant à jure spirituali & laicis concedi non possunt , nisi certis quibusdam modis , de quibus capite proxime sequenti fusius tractabitur. Hæ, quæ tamen propriè non sunt Decimæ , sed potius decimationes & descendunt à jure temporali , caduntque in laicum , ac dantur per Principes sæculares , ut si concedatur decima pars territorii vel quid simile BALD. *Consil. 419. lib. 1.*

§. V.

Spirituales subdividuntur in prædiales & personales, prædiales debentur ex fructibus prædiorum , obventionibus molendinorum , locationibus ædium & similibus *C. 4. de Decim.* solvunturque statim , atque collectæ sunt , & quidem integræ nec facienda computatio expensarum deducendarum fructuum quærendorum & colligendorum gratiâ *C. cum homines 7. c. non est 22. de Dec.* personales, solvuntur de rebus , quas quisque sibi industriâ & operâ suâ acquirit. *C. tua nobis 26. in fin. de Decim.* Veluti ex negotiatione quacunquæ honesta , ex stipendio militiæ , ex venatione , aut alia professione , atque in his deducuntur expensæ nedum quærendorum , colligendorum & conservandorum sed etiam custodiendorum fructuum & bonorum , in quibus enumerantur etiam expensæ Procuratorum , & Advocatorum GEMIN. *Consil. 83. per totum.*

§. VI.

Sunt & aliæ papales seu beneficiales , quæ levantur de mandato Summi Pontificis. *Clem. 2. de decim.* in quibus etiam sicut in personalibus expensæ deducuntur. De his prolixè vid. Card. TUSCH. in *Præf. Conclus. jur. Tom. 1. de Decimis lit. D.*

§. VII.

Aliæ porro vocantur majores , quia sunt uberiores , plusque

que emolumenti adferunt, & magis certæ sunt, quæ percipiuntur ex frumentis, filigine, hordeo, avena & similibus. Aliæ minores sive parvæ, quæ sunt minutiores, leviores & minoris momenti, quæ percipiuntur scilicet ex fructibus hortorum, agnellorum & aliis,

§. VIII.

Objectum decimarum constituunt de jure communi omnes fructus terræ, veluti frumentum, fœnum, vinum, & legumina omnis generis. *C. de multiplici 3. C. non est 22. de decim.* item fructus arborum, hortorum, pecorum, veluti lana, apes, gallinæ, columbæ &c. *d. c. non est. C. cum homines 7. de Decim.* ex conductione prædiorum, & cujuscunque rei *C. ex parte, 21. C. à nobis. de Decim.* Denique ex quacunque lucrosa, honesta, & licita negotiatione Decimæ solvuntur *C. pastoralis de Decim.*

§. IX.

Si formam decimarum spectemus: solvenda est una pars de omni decima, ideo in iis, quæ non sunt divisibilia, non solvitur decima, nisi excedat numerum quinarium *Card. TUSCH. Tom. I. concl. pract. 69. Lit. D.* & à solvente illa citra interpellationem ad ædes aut horreum beneficiati portari debet. *GEMIN. Consil. 72. n. 8. CARPZ. jur. consil. l. r. decis. 136. n. 4.* præstaturque, si in frumento consistat decima modio æquatò, nisi consuetudo in contrarium sit. *Idem decis. 127.* idque in eo solum casu, si solventes decimam liberè colligant frumentum, cæterosque fructus, & eos in propria horrea sine testibus recondant, hisque ita conditis decimas integrè ministris ecclesiæ reddant; alias enim cessantibus consuetudinibus laici aliique decimarum debitores non possunt fructus in propria horrea condere, nisi priùs clerici certiores fiant, ut vel ipsi vel eorum procuratores adsistant, & sint præsentibus fructuum collectioni, decimasque percipiant, ne ulla fraus à laicis fieri possit in solutione decimarum. *SPEC. iii. de decim. ad fin.*

§. X.

S. X.

Advertendum porro : Si decimæ animalium præstandæ, decimum animal narum, siue bonum, siue malum, dummodo discerni possit, venit solvendum. Sin minus, mediocre, ut nec melius, nec deterius solvatur. *OLDRAD. Consil. 236. n. 2* Si agni siue hædi solvendi, licet sit pura obligatio, tamen differtur solutio in tempus, quo nascuntur, ita tamen, ut æquitas seruetur, nec solvere debens cogatur differre, nec subministrare expensas, nec ita festinanter solvat statim, quam nati sint, ut sit inutilis solutio. idem *e. l. de cætero in decimis præstandis consuetudo cuiusque loci potissimum attendi debet.*

CAPUT II.

De his, qui decimas debent, & quibus illæ debentur.

S. I.

Quin hodie christiana plebs sub peccati mortalis pœna decimas solvere teneatur ratione præcepti humani & Apostolicæ sedis, nulli dubium esse potest, atque adeo, ut omnes Christiani, cuiuscunque sint generis, ordinis, aut gradus, imò Episcopi, omnesque clerici ac religiosi, nisi se exemptos esse speciali privilegio aut jure doceant *C. ex transmissa 23. C. commissum 4.* eas præstare obstricti sint. Nec judæi exempti sunt intuitu illorum fundorum, quos sub ditionibus Christianorum principum possident & colunt, quod etiam ad Saracenos & paganos extendendum. Decima enim onus est ipsi rei annexum, quod cum illa transit ad quemcunque possidentem *Can. si quis laicus 42. de decim.* Sic fructus percepti cum eodem onere in quemvis possessorem transferuntur. *d. c. pastoralis 28. de decim. & quia decimæ onus*

onus fructuum sunt , hinc conductores ratione illarum re-
 Etè conveniuntur. *C. dilecti 8. C. sua nobis de dec.*

§. II.

Debentur verò decimæ Clericis , DEUS enim nobis omnia dedit , & decimam ac primitiam à nobis recipere dignatus est , non pro se sed Ecclesitis & Ecclesiasticis personis. *Card. TVSCH. d. l.* Non quidem intuitu personarum sed intuitu servitii seu ministerii & officii ecclesiastici , solvunturque iis vel ex certa assignatione sub titulo cujusdam beneficii facta , vel ea seposita ex lege justitiæ , quod nimirum illi , qui curam animarum gerunt , & spiritualia feminant , in laboris impensi justam mercedem temporalia percipere debeant. Qui enim alteri servit , ex eo quoque vivat. *Can. quicumque 4. caus. 16. q. 7.* Nec refert quidquam Clerici divites sint , & habeant prædia , agros , aliasque res , unde vivere absque inopia possint. Justissima enim lege debentur , ut parum obsit , divites esse , sicuti debitor immunis non est à solutione debiti ex eo , quod creditor dives sit , neque lege pontificia statutum est , ut sacerdotibus decimæ darentur ea tantum principali causa , quod pauperes essent.

§. III.

Potissimum autem de decimis in jure prævisum est parochis , his namque singulis , dum Dionysius summus Pontifex Ecclesias distinguit , singula Ecclesiæ , earumque provenus attributi sunt. *Can. Ecclesias 1. Caus. 13. q. 1. C. pastoralis de his que sunt à Prælat.* Ut sic Parochi de jure communi suam intentionem fundatam habeant ad ipsas decimas percipiendas , nec teneantur probare eas ad se spectare. *C. a nobis cum contingat 29. de decim. REBUFF. tract. de decim. q. 7. n. 4.* Spectant proinde personales decimæ ad eam parochiam seu ecclesiam , in qua quisque divina percipit vel audit , aut percipere vel audire deberet. *Dd. in C. 2. de decim. & præter alios REBUFF. de decim. q. 5.* prædiales vero ecclesiæ matriæ sive baptismali solvendæ veniunt. *C. ecclesie 16. q. 1.* debentur etiam

etiam ecclesie parochiali seu capella noviter exstructa intra limites parochie baptismalis, si cerum ei territorium assignatum sit, jus enim parochiale censetur assignatum integrum. Secus est, si sint assignatae personae Card. TVSCH, *pract. concl.* 64. lit. D. d. dec.

§. IV.

Sed quid sentiendum de decimis novalium? num universali decimatori solvi debent, an parochio? pro universali decimatore militat *C. ex parte tua 27. de decim.* cum ratione: quod talia loca semper fuerint inculta, ut nullum videatur ecclesie parochiali jus unquam quaesitum esse. At rectius tamen videtur dictas decimas parochio istius loci penderi debere, pro quo facit *Cap. cum contingat. 29. C. quomodo 13. de decim.* & ratio quod novalium decimae praedialium numero censentur, & ita parochio solvendae sint. COVARR. *Varr. resol. lib. 1. cap. 17. n. 13.* CANIS. 3. *Instit. Jur. Can. 26. §. novalium fol. 154.* Hancque communem & receptiorem dicit WEHNER. *in pract. observat. sub verbo noval.* Zehend. ubi hoc ita restringitur, ut nequidem occasione decimationis antiquae, licet in Feudum decimae concessae sint, novalium decimae usurpandae veniant. Cum in talibus non sit extendenda licentia, sed potius restringenda. Quodsi vero ex hortis aut pratis fiant agri & sic tantum forma mutetur, ut proprie novalium nomine tales fundi non veniant, decimae ex iis parochio aequae penderi debent, dummodo tamen subditi in ejusmodi locis libertatem praestandarum decimarum antea non praescripserint. WEHNER. *d. l.* idem statuendum ubi una tantum ex parte ager cultus fuit, & ex eo decimae dari solitae sint, ex altera noviter culta quoque solvendae sunt parochio aut decimatori universali, cum haec pars sequatur naturam praedii, licet illa antea nunquam culta fuerit. percipiens enim in aliqua parte fundi acquirit quasi possessionem juris decimandi in toto fundo, licet singulae glebae cultae non essent. Quod secus foret, si singuli fundi essent separati, quia tunc possidens aut praescribens decimas in uno non acquirit possessionem aut jus decimandi in alio.

B

§. V.

S. V.

Episcopo insuper debetur quota pars decimarum prædialium, quam exigunt parochiales ecclesiæ & aliæ capellæ de jure communi, eamque solvunt Episcopo in signum subjectionis. Castrens. *Conf. 38. lib. 1.* intuitu illarum Episcopus etiam fundatam habet intentionem, sicuti parochus. Præter hos exigere non minus potest decimas summus Pontifex, si scilicet necessitas & bonum ecclesiæ spirituale id possit, quo casu eas æque ab ecclesiasticis ac omnibus omnino Christianis exigit. LESS. 2. de j. & j. C. 39. *dubit. 5.*

S. VI.

Agitur in præsentî capite de subiectis decimarum æstivis & passivis, illa igitur hic quaestio non omittenda, utrum laicus sit capax juris decimandi? & respondetur, cum jus istud percipiendi decimas sacerdotes consequantur ex ministerio altaris & spiritualium, & ita jus hoc fundatum sit in titulo spirituali scilicet in munere ecclesiastico administrandi sacramenta & pascendi populum cibis spiritualibus, manifeste sequi, jus tale primum decimarum laicis competere non posse *C. quamvis 17. C. tua 25. & C. dudum 31. de decim.* eosque ita hujus juris omnino esse incapaces, non obstante quod ante Concilium Lateranense obtinuerit; ut laicis de ecclesia bene meritis decimæ concessæ sint. Siquidem jus illud tantum erat jus quoddam secundarium decimarum, quod à primario oritur, & in laicos cadere potest, ac sic decimæ à prælatis laicis in feudum perpetuò concessæ fuerunt, quod verò imposterum fieri à præfato concilio magno conatu prohiberetur. Ita tamen ut laici decimas antiquitus sibi à prælatis in Feudum perpetuò concessas justè possint detinere, non autem eas, quæ post illud etiam jure feudorum iis à prælatis in perpetuum datae. *C. cum Apostolica, de his que sunt a prælat. & d. e. quamvis ibique gloss. & c. prohibemus. de decim.* potest tamen Episcopus laico ex justa causa v. g. si ecclesiam e-
jusve

(11)

jusve patrimonium à tyranni oppressione exemerit , ad vitam aliudve tempus decimarum fructus concedere , non jus ipsum percipiendi decimas , eosque titulo & nomine ecclesiæ laicus ita consequitur , sicut conductionis jure nomine sacerdotum decimas & oblationes potest percipere . Præter laicos decimas habere prohibentur religiosi , & si eas sibi forsitan appropriare attentant , pœnas incurrunt . *Clem. 1. de decim.*

CAPUT III.

De modis acquirendi decimas.

§. I.

EXpositum in antecedentibus quænam sint subjecta decimarum , bono ordine jam sequetur , quibus modis decimæ ergo acquiri possint . Ac primo quidem , ut §. 3. Cap 2. hujus dissertationis dictum immediate ex legis dispositione decimas sibi acquirunt parochi intuitu ecclesiæ baptismalis , vel capellæ *C. ecclesie ib. Q. 1. de decim.* omnesque illi , qui spiritualia administrant ,

§. II.

Porro laici ex privilegio solius Pontificis Romani consequi & obtinere possunt jus percipiendi decimas . *COVARR. Var. resol. lib. 1. cap. 17.* iisdemq; à prælatis decimæ conceduntur , non aliæ tamen , quam quæ ante Concilium Lateranense in feudum dari solitæ sunt , *C. vestra 2. de loc. & conduç. C. quærelam fin. ne prælati vices suas.* Si verò tales decimæ eo feudo cessante ad ecclesiam liberè pervenerint , possunt quidem eo modo , quo aliæ res ecclesiæ in feudum dari consuetæ laicis iterum concedi . *COVARR. c. l. n. 5.* dummodo necessitas ecclesiæ aliud non postulet , quia forte ecclesia depauperata est *LVDW. in synops. p. 104.* quo casu Prælati illas de mensa ecclesiæ facit . Extra has autem nullæ decimæ à prælatis concedi possunt lai-

B 2

CIS,

cis, & contra facientes graviter puniendi & deponendi sunt. *C. quamvis sit grave 17. de decim. & quemadmodum prælati decimas in laicum alienare haudquaquam possunt, ita nec laicus in alterum laicum licet etiam Episcopus confenserit. d. c. cum Apostolica IMOLA, in capitul. 2. de feudis Part. 4. ad fin. quamvis laicus cum consensu prælati eas in ecclesiam valide transferre possit, ut ecclesia illas eodem titulo obtineat. Dd. in cap. cum & plantare §. 1. de privileg. & d. l. cum Apostolica.*

§. III.

Præscriptione itidem decimæ acquiri solent. Ubi tamen illa præprimis differentia venit observanda præscriptionem inter & privilegium, quod scilicet privilegio jus percipiendi decimas laici, ut jam dictum spho antecedente, consequi possint, non item præscriptione etiam ejus temporis, cujus initium excedit memoriam hominum, siquidem laici possessionis hujus juris incapaces sunt, nulla verò præscriptio absque possessione subsistere potest, ita: ut etiam immemorialis præscriptio privilegio non æquivalet, ubi nimirum adest talis incapacitas *C. causam 7. in fin. de præscript. SIGISMVND. FINCKELT. de jure patron. c. 4 n. 38.* Si tamen laicus per tempus immemoriale decimas exegerit, illas omnino consequi potest, dummodo titulum alleget & probet se possidere eas tanquam vassallum. *VARELLUS decis. 242. part. 1. & decis. 376. part. 2. & sic probato titulo & possessione temporis immemorialis præsumitur illas decimas ante Concilium Lateranense ei concessas esse. VALLENS. §. VI. n. 1. de decim.* Procedit igitur solum illa præscriptio decimarum, quo Clericus jus percipiendi decimas ex aliena parochia præscribit. *Cap. ad aures de præscript. in 6.* requiritur tamen ad ejusmodi præscriptionem vel temporis immemorialis vel quadraginta annorum quasi possessio cum titulo atque ideo hic titulus requiritur necessario, quod juris communis præsumtio militet contra talem præscribentem *Text. gloss. & communis opinio in d. c. eodem planè*

¶ (13) ¶

planè modo decimæ uni ecclesiæ jure communi debita ex consuetudine alteri rectè solvi possunt. *C. ad apostolica C. cum contingat. C. quoniam de decim. cum vel maxime in decimis solvendis consuetudo considerari debeat.* COVARR. *var. resol. lib. 1. cap. 17.*

§. IV.

Denique compositione acquiruntur decimæ, eaque inter clericos super decimis sine autoritate superioris validè fit. *C. ex multiplici de decim. quæ compositio tamen semper est personalis non realis.* Cum laicis verò absque autoritate superioris componi super decimis præteritis potest. *C. in super. de rebus eccles. non alienand. secus super futuris.* ABBAS *in C. cum homines de decim.*

CAPUT IV.

Quibus modis decimæ amittantur,
& ab earum præstatione quispiam
eximatur.

§. I.

Distum in prioribus privilegio, præscriptione & consuetudine siue à clerico siue à laico decimas acquiri; sic eisdem omnino modis illas iterum amitti brevibus hic demonstrandum. Ita propter cessantem legis rationem & ipsa cessat legis dispositio, dum nimirum jure communi decimæ solvuntur ecclesiæ parochiali & baptismali propter administrationem sacramentorum ideo si cesset illa sacramentorum ministratio, ut quia ecclesia sit dirupta, & non extent aliqui parochiani, non debentur tali ecclesiæ decimæ, neque ab illa ecclesia debentur Episcopo. CASTRENS. *Conf. 38. per totum lib. I.*

B 3

§. II.

§. II.

Porro solius summi Pontificis Privilegio à præstandis decimis eximi quispiam potest. *C. ex multiplici 3. C. suggestum 9. de decim.* sed eâ solùm ex parte, quâ jure humano debentur, si tamen talis exemptio vel remissio citra fonticam causam fieret, peccaret uterque & concedens & utens tali privilegio, licet valeat & ab inferioribus in discrimen vocari non possit. ABBAS. in *C. à nobis, de decim.* in quantum verò decimæ juræ naturali & Divino evangelico ministris ecclesiæ debentur, in tantum à summo pontifice tolli neutiqum possunt. Dum ille utpote inferior in dictis juribus dispensare minimè valet. Ut si v. g. Pontifex per modum constitutionis generalis præciperet, ne ab ullo decimæ solverentur. Card. TVSCH. *Pract. Concl. 62. lit. D. num. 11.* quodsi itaque uni aut alteri particulari personæ privilegium quoddam de non solvendis decimis concessum fuerit, intelligitur illud de extraordinariis, si aliter expressum non sit. PVTEVS *decif 65. lib. 3.* FRANC. CREMENS. *sing. 10.* ac privilegium tale si reale est, etiam ad colonos extenditur, secus ubi fuerit personale. ARNOLD, de REYGER in *Theaur. jur. sub verb. decimæ,*

§. III.

Præscriptione similiter exemptio à solutione decimarum rectè procedit nec ullo modo in controversiam deducitur, quod clericos hoc in passu concernit, cum sint capaces quasi possessionis spiritualium jurium, ut sic præscriptione exemptionem acquirant. BALD. *de prescription 5. parte princip. q. 7.* etiam quoad totam decimarum portionem,

§. IV.

Sed utrum etiam laicus immunitatem à non præstandis decimis per veram & propriam præscriptionem titulo solius usufructuonis acquirere valet? Negativam propugnat REBVF. in

§ (15) §

in *rr. de decim. q. 13. n. 55.* RITTERSHVS. *differ. jur. Civ. & Can. lib. 4. C. 15.* ROSBACH. *differ. jur. Civ. & Can. lib. 2. tit. de usucap. 2. n. 12. vers.* BERLICH. *p. 2. concl. 4. n. 24.* BE. SOLD. *p. 2. conf. 75. n. 4. & p. 2. conf. 282. n. 1. 2.* FINCKELT. *de jur. patron. c. 4. n. 98.* ex rationibus: quod præscriptio contra publicas sanctiones minimè locum habeat, & ea, quæ in signum subjectionis debeantur, nullo unquam tempore præscribi possint. *l. compet. 6. C. de præscript. 30. vel 40. Annor.* MODEST. PISTOR. *vol. 1. consil. 3. n. 24. 25. & 28.* BERLICH. *d. concl. 4. n. 24.* insuper: quod præscriptio contra jus Divinum neququam valeat; decimæ verò jure Divino debeantur, cum sint patrimonium Christi, tributa egentium animarum, debita in signum universalis dominii non homini sed DEO exsolvenda. *arg. can. frustra, 7. dist. 8. c. in aliquibus 32. illa quippe X. de decim.*

§. V.

At quamvis à laicis decimæ præscribi non possint ita: ut completâ præscriptione sibi ex aliis agris nec debeantur, nec præscriptæ dicantur. *d. C. quamvis ij. C. prohibemus. 19. X. de decim.* cum eas propter incapacitatem, ut dictum, detinere non possint, & sic nec præscribere. *C. causam 7. in fin. de præscript.* SIGISM. FINCKELT. *de jure patron. c. 4. n. 38.* quia nempe jus percipiendi decimas spirituale est. Attamen posse laicos præscriptione eximi à jure solvendi decimas etiam quoad totum, censendum est. Siquidem ex juris Pontificii sanctionibus nullibi constat, laicos incapaces esse ad quasi possidendam exemptionem istam à decimarum solutione; cum jus illud nec sit spirituale, nec quasi spirituale, non enim est jus percipiendi eas decimas, quæ sacerdotibus ministrantibus spiritualia debentur, nec easdem decimas verè debitas retinendi: sed jus percipiendi ex agris propriis fructus integros absque detractioe decimarum. Ea verò præscriptio, cum stet præsumptio juris in contrarium. *C. 1. de præscript. in 6.* hinc requirit aut titulum & tempus 40. Annorum simul quia

quia minori tempore contra ecclesiam non praescribitur. *C. de quarta 6. & C. ad aliud 8. X. de praescripti.* nisi ob specialem rationem, ut in *C. si de terra. 6. in fin. de privilegiis.* aut tempus immemorabile absque titulo *juxta. D. C. 1. de praescripti. in 6.* quae quidem praescriptio (idem iudicium de privilegio & consuetudine esto) libertatis seu immunitatis procedit, dummodo ex redditibus ecclesiasticis congrua alioqui superfit portio ad ministrorum ecclesiasticorum iuxta alimenta, haec enim jure divino & naturali eis debita sunt, & ideo nec privilegio, nec consuetudine, neque praescriptione tolli possunt. *C. suggestum de decim.*

§. VI.

Eandem consuetudini ad eximendum sese ab eo jure quo solvere decimas quispiam tenetur, vim & effectum esse tribuendum merito statuitur, possunt itaque Clerici, etiam si non sint rectores ecclesiarum sicut praescriptione, ita & consuetudine eximi à solutione decimarum aequè praedialium ac personalium, etiam ratione praediorum patrimonialium, quae sunt in alterius parochia sita, ex ratione supra *in hoc cap. §. 7.* allata, non minus obtineri potest libertas ab earum decimarum solutione, quas una ecclesia ex praediis intra alterius parochiae limites suis eidem parochiae solvere tenetur. PANORM. *in cap. novum genus de decim.* & maxime procedit haec consuetudo cum juxta juris canonici sanctiones illas decimas tali parochiae minimè deberi, satis appareat *ex gloss. singul. in d. c. Novum genus.* nec refert ea praedialia sint, nec ne. PANORM. *c. 4.*

§. VII.

Circa laicos, utrum & hi à decimarum praestatione sese eximere ulla possint consuetudine major hic & difficilior oritur controversia, existimant nonnulli inter quos HORSTIENS.

ENS. *in C. in aliquibus de decim.* seculares se posse à decimarum personalium solutione eximere, non verò ab obligatione solvendi prædiales, quod nempe illæ humano tantum jure, hæ naturali & divino instituta sint. Alii censent ad vigesimam trigesimalve usque partem consuetudine reduci, tolli autem nequaquam posse, cum jus divinum & naturale diminui quidem, non omnino tolli possit, cujus sententiæ sunt PANNORM. & VINCENS. *in d. cap. in aliquibus.* rectius tamen sentiendum consuetudine induci posse exemptionem à solutione non modò decimarum personalium, ut nec ullam earum partem laici solvere teneantur, cum talis consuetudo juri solùm humano deroget, nec irrationabilis sit salvis decimis prædialibus, imò & harum ad vicesimam aliamve portionem, dummodo honestæ sacerdotum sustentationi sufficiat. GVIDO PAPA *decif. 284.* hæ namque in tantum à juris naturalis & divini instituto decimæ processerant, ut scilicet congruam præmonstrant ministrantium spiritualia sustentationem, quæ nulla unquam consuetudine tolli, nec item diminui potest. *juxta C. ult. de consuetud.* ratio insuper est, quod jus naturale perpetuum sit ac immutabile atque itidem divinum ab ullo homine nequeat immutari, tolli, aut minui.

§. VIII.

Vt vero quisquam consuetudine à decimarum solutione se exemptum dicere possit, quadraginta annorum usus sufficiens est & legitimus, licet eadem in specie præscriptio, ut supra dictum, longius tempus scilicet immemorabile, aut quadraginta annos cum titulo exigat. FELIN. *in C. ad audientiam de præscript. n. 25.* nec ullus in consuetudine requiritur titulus, licet præsumtio juris sit in contrarium, cum text. *in C. 1. de præscript. in 6.* tantum procedat de præscriptione JAS. *in l. de quibus 46. ff. de legibus.* FRANC. BALB. *de præscript. 1. parte princip. q. 10.* neque bona fides ad consuetudinem hanc inducendam necessària est. BALB. *de præscript. 5. part. princip.*

C

q. 7.

175

q. 7. atque ita apparet in hac consuetudine sufficere, si ratio-
nabilis sit & legitimè præscripta, qua & cætera, quæ jure Pon-
tificio statuta sunt, regulariter tolluntur. *C. ult. de consuetud.*
l. de quibus ff. de ll. de cætero per compositionem & remissio-
nem qualiter exemptio fiat à præstatione vid. VALLENS. tit.
de decim. §. 8. n. 4. & 5.

CAPUT V.

De foro & actionibus circa deci- mas competentibus.

§. II.

CUm causa decimarum spiritualis sit, & ita, si agatur,
an debeantur decimæ vel non debeantur de aliqua
re, seu quomodo & qualiter. Harum qualitatum
cognitio spiritualis quoque est, & ad forum eccle-
siasticum spectat. Atque in tantum causa decimarum fori
ecclesiastici est, ut, etiamsi controversia oriatur de decimis
inter solos laicos, causa nihilominus ecclesiastica & spiritua-
lis sit, non minùs, ac de matrimonio dicimus, nec iudex
secularis sese intromittere, ac nequidem per viam reconven-
tionis ARNOLD. de REYGER. *in Thesaur. jur. lit. D. n. 18. de*
decim. neque in talem in hac causa compromitti possit, sed
laudum, si quod forte à seculari latum, omnino nullum sit.
ZABAREL. *Conf. 92. n. 8. in fin.* hæc verò procedunt, si de de-
cimis in petitorio controvertatur. GAIL. *lib. 1. Obs. 38. n. 1.* in
quo appellationes in causis decimarum in camera imperiali
non recipiuntur. GAIL. *d. l. n. 2.* WESEMB. *Conf. 56. part. 2.*
sed coram iudice itidem ecclesiastico introduci debent; idque
solum ad effectum devolutivum non verò suspensivum, ubi
scilicet

(19)

scilicet contra debitorem decimarum sententia lata fuerit, VIVIVS, lib. 1. decis. 73.

§. II.

In possessorio autem causa decimarum per iudices seculares agitari & decidi possunt. GLOSS. in C. litteras. de jurament. calumn. ubi habetur: cujusque rei spiritualis possessionem temporalem esse & censi, quamvis respectu ecclesie agatur, cum tamen de jure spirituali controversia non moveatur, ubi scilicet actor petit sibi decimam solvi, Reus negat se ad solutionem teneri, quia forte privilegiatus, vel quia alteri solvit, vel quia se ita convenisse cum superiore prætendit; sed tantum super facto queratur: An decimas solverit vel non? quæ quaestiones cum meri facti sint. Tex. in l. asseveratio C. de non num. pecun. Sic iudex laicus super tali facto cognoscere potest. Quam sententiam sequi cameram imperialem, & ubi super possessorio in causis decimarum controversia moventur, appellationes recipere & citationes decernere, attestatur GAILL. c. l. n. 4. in eo scilicet casu, quo clericus in possessorio ratione decimarum laicum solvere detrectantem convenit, qui utique potest iudicium coram seculari iudice inchoare. C. fin. de jud. Ubi laicus verò actor contra clericum cujuscunque rei possessorio experiri intendat, hunc regulariter in foro ecclesiastico convenire debet. Quatenus autem decimarum causa coram iudice laico tractantur, quatuor casus considerandos inducit BERNARD GRÆVEN, lib. 1. concl. 38. n. 4. MENOCH. Conf. 268.

§. III.

Actiones quod in hac materia concernit: si quaestio sit de jure decimarum respiciens nempe iudicium proprietatis seu petitorium, exiguntur decimæ utili actione confessoria & denegantur negatoria §. aque si agat. Inst. de actionib. & l. uti frui

C 2

3.

855

3. ff. si usufr. petat. potest & rei vindicatione agere ecclesia pro decimis exigendis, quando fructus sunt separati à solo vel quando decima in fundo segregatae sunt ab aliis fructibus. GEMIN. *Consil.* 72. n. 3. Sic quoque Episcopus decimas omnes vindicare potest in feudum concessas vel alienatas, si non doceatur vel de investitura ante concilium lateranense aut de privilegio à solo summo Pontifice concessio. FULGOS. *conf.* 226. idem asserit Card. TVSCH. *pract. concl.* 75. n. 3. *lit. D.* posse scilicet Episcopum edictum promulgare, quod omnes habentes investituras & feuda decimarum debeant docere de investitura, alias privati sint, si intra annum non receperint novam investituram & contra tales negligentes posse agere rei vindicatione allegans FVLGOS. *d. consil.* 226. Si verò agatur de momentanea possessione, experitur utili remedio retinendae in possessorio summarissimo. Si controvertitur: quis justiorem & magis titulata[m] habeat decimarum quasi possessionem, agitur ex remediis possessoriis utilibus vel de adipiscenda vel recuperanda possessione.

§. IV.

Circa probationem decimarum, illud singulare est, quod licet regulariter testes singulares non probent. *C. licet causam ver. quanquam. de probat. l. ob carmen in fin. ff. de testib.* hoc tamen non procedat in materia decimarum, si unus testis v. g. deponat de tritico, alius de hordeo, valet probatio, quia sufficit per partes unum integrale nimirum collectionem fructuum probasse. Notandum & hic eos, quibus specialiter à jure communi certae decimae concessae & assignatae sunt, quales sunt Episcopi, parochi, alique decimatores universales, praesertim si sint ecclesiae, hos quoad omnes decimas in assignatis sibi territoriis intentionem suam fundatam habere & ab onere probandi immunes esse KLOCK. *Vol. 1. C. 41. n. 3.* illos verò qui vel exemptionem à decimis vel praestationem earum praetendunt, probationibus esse gravatos. Suffi-

¶ (21) ¶

Sufficit autem si laicus decimas titulo feudi percipit, eas a tempore immemoriali dicto titulo possedisse, ubi ulteriori probatione opus non est, talis enim possessio maximam inducit praesumptionem ac sufficientem probationem tituli ante Concilium Lateranense acquisiti. JAS. *Consl.*
156. Col. 1. lib. 1.

F I N I S.

AD NOBILEM ET CLARISSIMUM DOMINUM
CONRADUM FERDINANDUM HAAS,
Juris Doctorandum Eximium.

Mitteris Erfurtum, felix dimitteris inde,
Promeritum quoniam jam diadema refers.
Gratur CLERUS, cui Tu modo *Syndicus* extas;
Acclamant LAICI: *Jureperitus* ovat!
Porro Te virtus, cui jam collata corona,
Reddat apud CLERUM clarum, & apud LAICOS.

Hicse applaudebat

ALHARDUS RABANUS JORDANS,
Eccles. Colleg. B. M. V. Erfurti Canonic.
Capitularis,

QVa TE laude veham, dignum TE laude proba-
sti,
Portio grata animo, dulcis amice, meo?

C 3

TE

TE novi à teneris: amisi: Mogona reddit;
Disceffi: læto TE mihi Gera refert.
Hæc TIBI promeritos Juris superaddit honores
Insigni cum TE dexteritate virum
Monstras: testis ego. Tua sit doctrina futurum
Grande decus Patriæ. Vive, vigeto, vale.

*In singularis affectionis symbolum
dedit*

C. W. STRECKER, J. V. D.
& P. P.

SYndicus in Patriâ Cleri venerabilis extas,
Jure TIBI arrisit scribere de Decimis.
Sic justè poteris decimas augere. Profectò
Nominis hinc veniet gloria magna TVI.

Hæc gratulabundus apponit

J. H. von Stemmeßen/
Facult. Philos. & Colleg. Portæ Cæli
Decanus Prof. Phys. P. O.

AVrea quas cepit, CONRADE, Moguntia laudes
Erfurturn complet: sit TIBI laus & honor.
Ore loquax, & mente sagax, insignis in arte
Ex votis favor est, est & in ore lepor.
Hinc meritò summi TIBI conceduntur honores.
Adjiciant votis cætera fata. Vale.

Ita ex animo applaudit

WILHELMUS HENRICUS WINCOP,
Jurium Candidatus.

77-α (1+12)

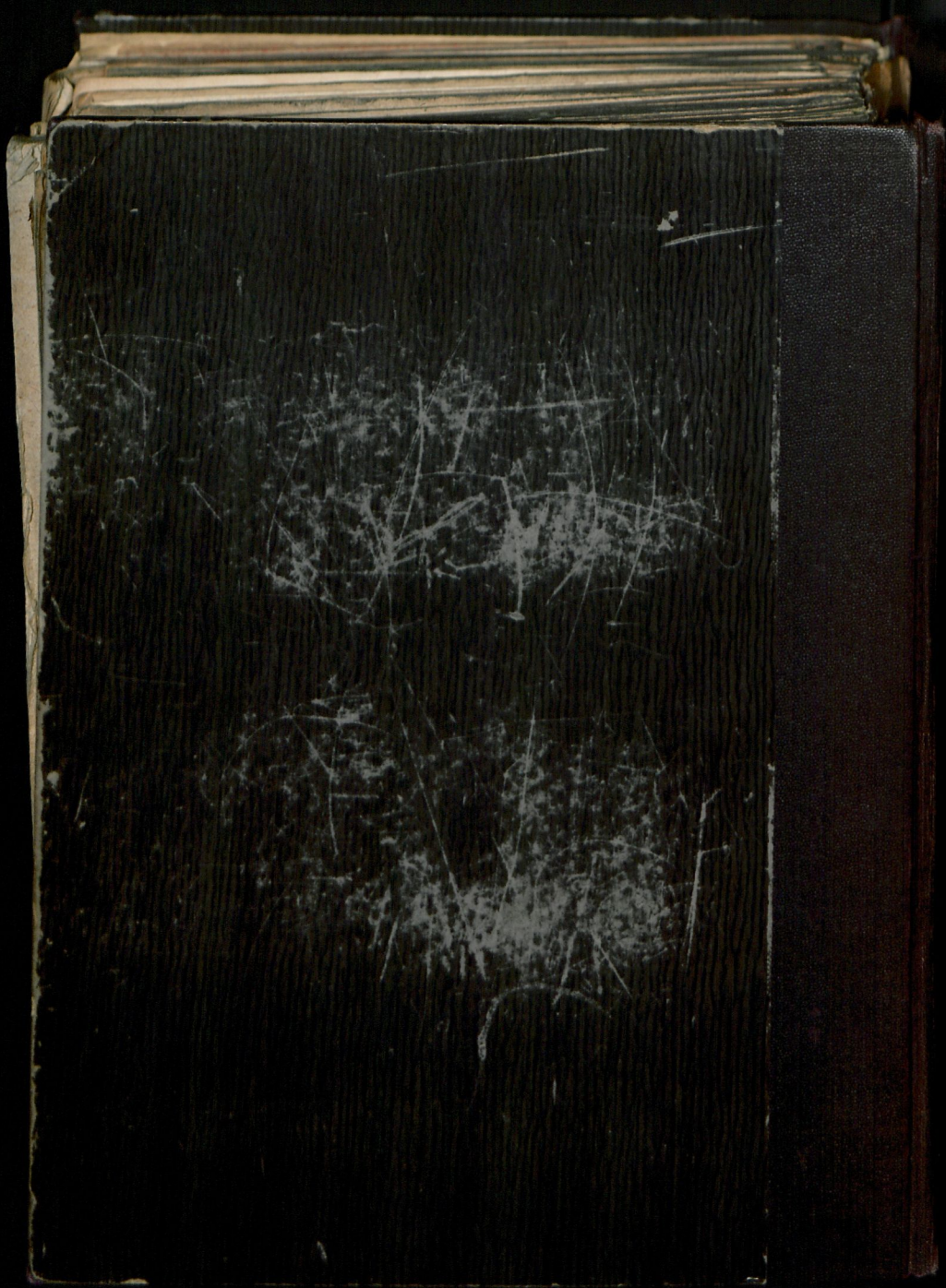
56.

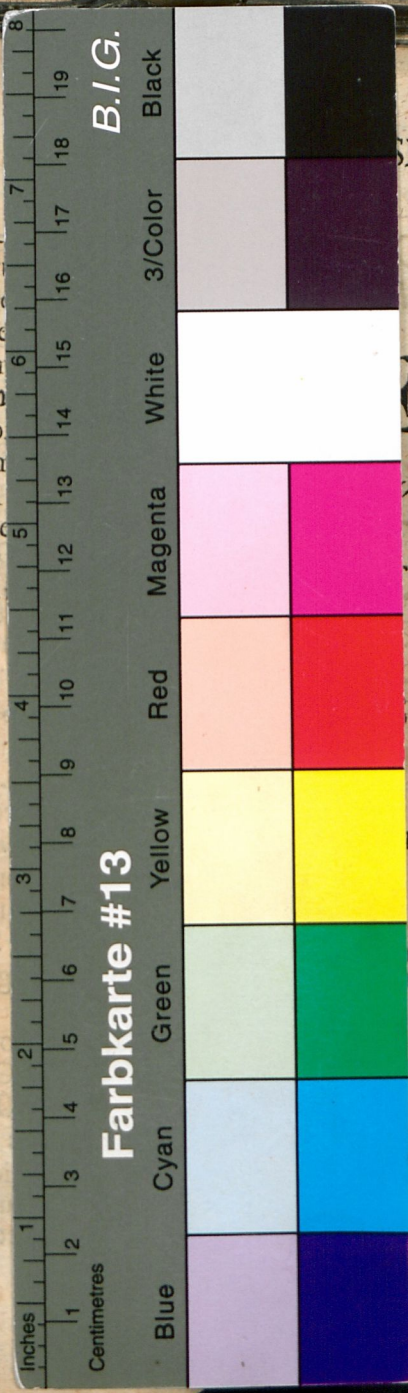
ULB Halle 3
004 997 492

WDIP

B.I.G.

Farbkarte #13

1720 11

268
34

ERTATIO INAUGVRALIS JVRIDICA
DE
JVRE
ECIMARVM,

QVAM
ULTV ILLVSTRIS JCTORVM
ORDINIS
PERANTIQVÆ ELECTORALIS VNIVERSITA
TIS ERFORDIENSIS

PRO LICENTIA
IN VTROQVE JVRE HONORES ET
PRIVILEGIA DOCTORALIA
RITE CAPESSENDI,

DIE XXI. MARTII ANNO M DCCXX.
IN AVDITORIO MAJORI
HORIS CONSVETIS DEFENDET.

ADVS FERDINANDVS
HAAS, *Frideslariensis,*

ERFORDIÆ,
OH. HENRICI GROSCHII, ACAD. TYPOGR,